

van dit onderzoek voor de kliniek. Het tweede gedeelte is gewijd aan de studie van de grondbegrippen, welke er aan ten grondslag liggen. Het vangt aan met een beschrijving van het „normale” beeld der longen om daarna zich bezig te houden met elementaire pathologische beelden (abnormaal donkere en abnormaal lichte velden). In het derde gedeelte worden achtereenvolgens behandeld de radiologische beelden bij ziektoestanden van verschillende deelen van de ademhalingsorganen (borstkas, middenrif, mediastinum, trachea en bronchi, pleurae en ten slotte de longen). Van de longafwijkingen worden eerst de aandoeningen van niet tuberculeusen aard en daarna de tuberculose der longen beschreven.

In het geheel vindt men hier 178 groote, deels dubbele, platen bijeen verzameld, de meeste met 4 afbeeldingen. Bijna alle reproducties munten uit door duidelijkheid en scherpste.

Voor ieder geneeskundige, die bij de beoordeeling der X-photo's van de longen zijner patiënten meer behoefte heeft aan praktische voorbeelden ter vergelijking, dan aan theoretische uiteenzettingen, zal dit nieuwe deel dezer verzameling weer een mooie en nuttige aanwinst zijn.

H. BURGERHOUT.

L. AMBARD, *Physiologie normale et pathologique des Reins*. 3e geheel herziene druk Uitg. MASSON et Cie., Paris (500 bldz.) Prijs 55 frs.

Op geen gebied der pathologie verschillen de opvattingen van Duitsche en Fransche onderzoekers zoozeer als ten opzichte van de leer der nierziekten. Ik zeg niet, dat beide inzichten met elkander in strijd zijn, de tegenstelling is zoo mogelijk nog grooter: hun meeningen zijn als twee stroomen, die nergens met elkander in verbinding treden. De oorzaak van dit verschijnsel is zeker niet te zoeken in onverschilligheid van beide scholen voor elkanders werk. Er is geen twijfel aan, dat de Fransche onderzoekers — om slechts dezen te noemen — den wetenschappelijken arbeid aan gene zijde van den Rijn met den grootsten eerbied en waardeering beschouwen. De verschillen in inzicht spruiten eerder voort uit verschil in denken. De Fransche geest, met zijn zin voor helderheid en zijn behoefte aan streng logische gedachtenontwikkeling, kan de minder scherpe, misschien meer speculatieve, zij het ook vaak vruchtbare en oorspronkelijke denkwijze, die men niet zelden bij Duitsche geleerden vindt, niet volgen. Buitengewoon sterk, al te sterk, wordt deze geestesgesteldheid weerspiegeld in het boek van AMBARD. Op het werk van VOLHARD wordt daarin, om een voorbeeld te noemen, nauwelijks een toespeling gemaakt. Nu is het waar, dat AMBARD vooral bedoeld heeft een synthese van zijn eigen arbeid te geven en zijn eigen inzichten uiteen te zetten, maar het schijnt mij toch al te eenzijdig, als bij die gelegenheid de onderzoekingen van iemand van VOLHARD's beteekenis niet eens in discussie worden genomen, al ware het slechts om ze te weerleggen.

Het eerste, physiologische deel van AMBARD's werk is grootendeels een uiteenzetting, verdediging en nadere uitbreiding van zijn leer aangaande de uitscheidende functie der nier. Nu hebben,

gelijk men weet, deze zoogenaamde wetten van AMBARD, reeds waar het de uitscheiding van het ureum betreft, scherpe critiek ondervonden, zoowel in Frankrijk als daarbuiten. Ook in ons land: ik breng hier het uitnemende proefschrift van dr. MORTIER HIJMANS (Groningen 1914) in herinnering. Niettegenstaande mijn grooten eerbied voor AMBARD's proeven, zijn oorspronkelijkheid en den logischen opbouw zijner theorieën, betwijfel ik toch de juistheid dezer laatste. Reeds daarom, omdat de functie der nieren door teveel, nog onbekende factoren beheerscht wordt, dan dat het mogelijk zou zijn ze in een mathematische formule uit te drukken. Geldt dit voor het ureum, welks uitscheiding zonder drempelwaarde geschiedt, nog veel moeilijker wordt het AMBARD te volgen, als men zijn wetten in toepassing gaat brengen op de stoffen, voor welke een drempelwaarde moet worden aangenomen. Behoudt de uitdrukking drempelwaarde, vraagt men zich af, nog wel andere beteekenis van die van een woord, dat in het kort ervaringsfeiten aanduidt, als men haar, met AMBARD, definieert als de bloedconcentratie eener stof, waaronder slechts zeer weinig, en waarboven plotseling veel wordt uitgescheiden, terwijl deze waarde zoo bewegelijk is, dat zij gedurende de uitscheiding, elk oogenblik verandert?

Ook het tweede, pathologische gedeelte van AMBARD's boek staat sterk onder den invloed van zijn uitscheidingstheorie. Bij zijne indeeling der „nierziekten" houdt hij zich, gelijk bijna alle Franschen, met eenige wijzigingen aan het schema van WIDAL, dat eigenlijk meer een korte omschrijving van de meest voorkomende types is, aan de hand van enkele op den voorgrond tredende kenmerken en verschijnselen, dan een classificatie in den engeren zin van het woord. Hier schaar ik me aan zijn zijde: de poging der Duitsche school, die de morphologische afwijkingen der zieke nieren en de klinische verschijnselen met elkander tot bedekking tracht te brengen, beschouw ik voorloopig nog altijd als het zoeken naar de quadratuur van den cirkel.

Dat in dit hoofdstuk behalve het werk van AMBARD zelf, ook de fraaie onderzoekingen van den te jong overleden L. BLUM ernstige aandacht vonden, spreekt wel bijna van zelf. Ook overigens bevat dit gedeelte een schat van kostbare waarnemingen en beschouwingen. Niettegenstaande de bezwaren, waaraan ik hierboven uitdrukking gaf, moet deze derde druk van AMBARD's boek dan ook beschouwd worden als een werk van groot belang. Wie in de physiologie en de pathologische physiologie dezer voor het leven onmisbare organen belang stelt, zal de studie ervan niet achterwege kunnen laten.

A. A. HIJMANS V. D. BERGH.

A. H. ROWE, *Food Allergy*. Its manifestations, diagnosis and treatment, with a general discussion of bronchial asthma. BAILLIÈRE, TINDALL and COX. London 1931. 442 blz. Prijs 25 sh.

Een paar uitspraken, op de eerste bladzijden van dit boek voorkomend, kunnen de geest, waarin het geschreven is, kenmerken: